

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

51. An licitum sit non solum in extrema, sed etiam in gravi necessitae
furari? Et quid intelligatur nomine gravis necessitatis? Ex p. 11. t. 1. &
Misc. 1. r. 13.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

tenetur ei eleemosynam concedere, sed potest eam aliis seruire. Ergo. Neque obstat patientem extremam necessitatem posse à diuite clam necessaria suscipere, etiamsi plures alij similem necessitatem patientes concurrant, & diues non possit omnibus providere, quia ius conservandi vitam, quia est nimis exemptum, hanc tribuit facultatem, neque vllus conueni rationabiliter potest, quod sic conservare studeat. Fateor tamen ob hanc rationem etiam in graui necessitate esse probabile; nam cum diues omnibus illis diuisim tenetur providere, qui præuenit accipiendo, iure à natura sibi concessio videtur vti. Hæc omnia Cetrus Palaus loco citato, & tandem hanc sententiam nouissimè docet Andreas Duuallius in 2.2. D. Thom. v. de charitate. quasi. 8. art. 3. circa finem, vbi etiam tenet, quod qui ægri statum suum potest conservare, in graui necessitate versari censetur, vt si tenui tantum victu & vestitu vit nobilis se ipsum, suamque familiam alere & sustentare cogatur.

RESOL. LI.

An licitum sit non solum in extrema, sed etiam in graui necessitate furari?

Et quid, intelligatur nomine grauis necessitatis? Ex p. 1. tr. 1. & Misc. 1. Ref. 13.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Caramuell fundam. 59. §. 1. num. 1255. Resolui raro aut nunquam milites extrema necessitate laborare, at quia graui illos sæpe laborare negaturus non sum, inquiris, an pauper non solum in necessitate extrema, sed etiam in graui possit ab opulenti necessaria subripere? Respondet affirmatiuè Diana part. 2. tract. 17. resol. 29. & citat Bonacinum, Malderum, Lessium, Petrum à Nauarra, Angelum, Emanuelem Sa, Medinam, Nauartum, Syluestrum. Infero, ergo multi Europæ patibula onerant, dicuntur fares, & habentur infames, qui sunt innocentes omnino, possentque, & deberent excusari, & saluari. Ergo in Tribunalibus audiendus esset reus, qui contra allegeret se graui necessitate laborasse.

Quæ hic est sup Ref. 49. & in aliis eius primæ nor.

2. Progredior. Sacerdos pauper, qui ex solo misfarum stipendio victitat, satis est miserabilis, & in graui est necessitate constitutus, si non habeat quantum sit necessarium ad sustentationem diurnam; Ergo stando doctrinæ Dianæ; nemo ibi offerat stipendium pro Missa, subripere à diuitibus poterit quantum sit necessarium, vt ex necessitate illa graui egrediat. Ergo poterit recipere ab vltro offerentibus, & Missas postulantibus. Ergo poterit pro vna Missa accipere tot stipendia, quot sufficiant ad eius diurnam sustentationem, & quid ad hoc vltimum Diana? hæc opinio ait part. 2. tract. 14. resol. 8. modo corruit, nam sacra Congregatio in decretis, &c. & me iudice in consequenter; nam vel corruit resolutio illa 29. tract. 17. aut corruit hæc Cardinalium declaratio.

Quæ hic est in co. 2. cr. 1. Ref. 23. & signanter in Ref. 41. §. Item quia.

Diana in Ref. not primæ huius Ref. §. 1. ad lin. 5. ver. Per grauem.

3. Adhuc progredior, & inquiri, quid intelligat Diana nomine grauis necessitatis: Per grauem necessitatem intelligo, ait Diana, non quouis modo grauem, sed valde grauem, & si non extremam, puta si fuerit necessitas morbi, famis, nuditatis, &c. Ergo si æger potest subripere à diuite quantum sit opus, vt habeat medicos, & medicinas; famelicus vt expleat appetitum; nudus vt habeat decentes vestes; poterit debitor vt creditori satisfaciat; miles vt habeat arma; captiuus vt liberum; reus vt Adhucatum, &c. & aperiat latissimus campus, & vix manebunt furta in mundo. Ita Caramuel vbi supra.

4. Sed fures qui patibula onerant, vt ipse vult, non sunt qui furantur pressi graui necessitate, vt ex præxi, & eorum processibus apparer; nec talis exculatio admittitur in foro externo, cæterum ea, quæ doctus Caramuel postea subdit, si illa adducit, vt suam sententiam demonstret probabilem, do manus, & esse probabilem concedo: Constanter tamen nego ab ipso superius adducta tollere probabilitatem affirmatiuæ sententiæ, quam ego olim docui, & nunc iterum doceo; quam præter Doctores à me alibi citatos, illam tenet Ioannes Vvigers professor sacre Theologiae in inclita Academia Louaniensi de instr. lib. 2. v. 2. disp. 9. dub. 9. n. 256. & Coninch de alt. super disp. 27. dub. 10. n. 112. & hanc sententiam probabilem etiam vocant ipsimet aduersarij, vt Couarutas ad regul. peccatum p. 2. §. 1. n. 3. & alij.

5. Probatur nostra sententia; neque enim potest succurrere necessitati propriæ restituta censeri debet ad extremam tantum, cum grauis etiam sic satis magna per se, vt ex graui necessitate facilis sit lapsus in extremam. Ideo in diuisione, & appropriatione rerum iure gentium facta, semper debuit hæc conditio tacita intelligi, nempe nisi necessitas extrema, vel certe valde grauis postulet; Alioquin contra rationem, & æquitatem facta esset. Probatur secundo; quia diues tenetur sub mortali succurrere existentem in graui necessitate secundum probabilem, & magis communem opinionem, si possit; sufficienter autem conitet pauperi posse diuitem, eo ipso quod conitet de sua graui necessitate, & de potentia diuitis, & ignoret. An alij patientur eandem, & an veniant simul vt succurrantur, quibus conditionibus positus, tenetur diues succurrere, & in acceptis à paupere consentire. Ergo nec pauper tunc accipiens peccat. Si vero plures patientes grauem necessitatem simul confluant idque diuiti conitet, nec possit ex suis bonis omnibus, sed solum vni, vel alteri satisfacere, tunc probabilis est non posse clam subripere; nisi ipsi pauperi conitet nolle diuitem aliis eleemosynam impertiri, quia ex eo tantum potest, quod diues debeat, sed in tali casu diues non tenetur ei potius, quam alter eleemosynam elargiri; sed potest eam aliis seruire, ergo, &c. Nihilominus similtam in priori ratione fundamentali, non est improbabile etiam in hoc casu posse, quia si simul concedamus in prima rerum diuisione, & appropriatione non solum non comprehendi extremam, sed etiam grauem necessitatem, vt pro illis censentur bona communia, etiam in vtroque casu erit locus primò apprehendenti, vt vtatur re pro illo casu communi. Nec placet, quod docet Vasquez de elemos. cap. 1. dub. 2. num. 62. solum patientem extremam necessitatem posse à diuite clam necessaria subripere; etiamsi plures alij similiter patientes concurrant, & non possit diues communibus subuenire; quia scilicet, ius conservandi vitam est nimis exemptum, & natura adeo liberam concessit facultatem propriam vitam tuendi, vt nullus conueni possit rationabiliter, quod ad id suam rem subripuerit; Oppositum tamen iudicat in graui necessitate, non extrema, quia scilicet, non habet tantum ius fugiendi necessitatem, grauem imminentem, vt ad id usurpare possit rem alienam sine consensu Domini. Quæ ratio nulla est. Si enim in communi diuisione rerum non intelligitur casus extremæ, aut grauis necessitatis, qui in alterutra ex his constitutus est, non inuadit rem alienam, sed propriam, saltem vt liberetur ab illa necessitate.

Qui etiam respondet ad omnia argumenta aduersariorum.

6. Non enim obstat primò textus à Cou. adductus ex e. si quis de furtis, vbi dicitur, si quis ob necessitatem

famis, aut nudtatis furatus fuerit cibaria, vestem, aut pecus pœniteat hebdomadas tres, Ergo, si imponitur pœnitentia ob acceptum in graui necessitate, qualis est fames, aut nuditas, id censetur illicitum.

7. Respondeo, textum non loqui de necessitate adeo graui, & vrgenti, neque ille textus est ex Decretalibus Pontificum; sed ex pœnitentiali Theodori, etiã responderetur loqui de iis qui indebitum modo acceperunt; non petendo, quod facillè obtinere potuissent. Deinde tertio (vt alij volunt) imponi potuit ea pœnitentia non ob peccatum propriè; Sed ob peccati similitudinem, quod non est inusitatum in iure.

8. Non obstat secundò, quòd dicit Sotus, quia hæc, bona temporalia non sunt à Deo per se instituta, neque ordinantur ad honorem tuendum, sed vitæ sustentationem, & aliàs quilibet honoratus vir posset accipere alienum, ne amitteret honorem suum.

9. Respondeo, si hoc argumentum aliqui valeret, concluderet neque in extrema necessitate licere, quia debitum dari etiam in ea, iuxta ipsum Sotum, non est ex iustitia, sed tantum ex charitate, & quod dicitur in vna obligatione, potest dici in alia. Item neganda est minor: ad multa enim cogi possumus per publicam potestatem ad quæ non tenemur ex iustitia, vt ad non fornicandum, blasphemandum, se inebriandum, & ac proinde etiam ad succurrendum pauperi. Nam vt cogamur, satis est, quod obligemur ex præcepto cuiuscumque virtutis, sitque necessarium, vel expediens ad bonum publicum, vt id fiat.

10. Non obstat tertio dicere Bannez quia hæc bona temporalia non sunt à Deo per se instituta, neque ordinantur ad honorem tuendum, sed vitæ sustentationem, & aliàs quilibet honoratus vir posset accipere alienum, ne amitteret honorem suum.

11. Nam respondeo; quod etiam si hæc bona non sint creata ad honorem tuendum; tamen satis est, quod diues teneatur succurrere grauius indigenti, vt ipse possit accipere, si alter dare non vult.

Et ideo satis remanet autoritate, & rationibus firmata nostra opinio aduersus carissimum Caramuelum.

12. Vnde ex his apparet, non debere correre nostram res. 29. tr. 17. p. 2. nec etiam declarationem Sacræ Congregationis, cuius interpretationem ex dignis rationibus hic asserere nolo.

13. Et quidem in multis locis Caramuel notat me de inconsequentiâ, quod ego nego; Nam in dictis locis loquutus sum secundum probabilitatem virtutisque sententiæ, licet prius alicui magis adhæsissem. Hoc passim fecerunt, & faciunt Authores magni nominis, Suarez in opere de delegibus docuit, & valdè firmavit Bullas Pontificias non egere populari acceptatione; & tamen postea adhæsit cuidam sententiæ, asserendo Bullam quandam Iulij II. non fuisse vsu receptam. Sanchez in opere de matrimonio docuit in consuetu opinionum, illam esse amplectendam, quæ fauet Ecclesiæ, & tamen postea in opusculis circa aliquas quæstiones adhæsit opinioni, laicalem iurisdictionem fauenti.

14. Sed si Caramuel dicat hos Authores non fuisse loquutos consequenter ad doctrinã, quam ante docuerunt, & quod sibi non constant, & contrarij sint: Respondeo hoc esse negandum, sed dicendum esse loquutos fuisse modo affirmatiuè, modò negatiuè, quia vtraque opinio erat probabilis, quod inconsequentiã tollit, & contrarietatem, & ideo sunt excusandi anti-logia, & laudandi.

15. Poterat igitur Caramuel in dictis locis contra me notatis benignè me explicare, sicuti, explicauit, vt quondam noster sapientissimus Dicastillus, qui de me loquens tom. 1. de sacram. tract. 4. disp. 50. dub. 5. n. 10. sic ait, ecce hic Auctor sibi contrarius est, id Tom. IV.

tamen (quod illi non semel contingit) non reprehensione, sed gratiarum actione dignum est. Nempe vir pro communi bono laboras, & communi vtilitati seruiens; plurima lætione diues, & copiosus pro occurrenti consultantium, & quærentium necessitate, aut etiam desiderio, iam huic, iam illi parti adhæret, quando pars vtraque probabili ratione, & Doctorum viro- rum autoritate nititur, & in praxi vtrumuis operati- tutum est: voluit autem nobis in medium proferre ad hunc ipsum finem, quid in vna, quid in alia occasio- ne responderit quærentibus, quid quæso vtilius pro praxi? Hæc obiter dixerim, vt facillè iubeam, ne- scio, quos inuidos, qui hæc, si quæ, sunt similia, e rudi- to viro non verèrunt obicere, & alibi tom. 2. tr. 8. disp. 9. dub. 2. n. 88. sic ait: Eodem modo posset impugnari Dia- na sed in hoc erudito, & multæ lætione viro, non vitio vertendum; sed laudi potius tribuendum est, quòd resolutiones illius variæ sint, & quandoque op- positæ. Nempe scopus illius est tam Confessarios, quàm pœnitentes instruere, vt secundum probabiles Docto- rum sententias (etiam forte contrarias) possint se tuta conscientia dirigere in praxi pro nata occasione; in quo abundè pergit quotidie bene mereri de Republi- ca litteraria. Ita Dicastillus nominatim in mei fauo- rem, licet supra meritum.

16. Nota hic obiter, quòd ad ea, quæ contra me asse- rit Caramuel vbi supra § 3. n. 1257. respondeo, quòd in illo casu difficultas erat inter viros doctos de fructi- bus locationis multi: & ego constanter respondi non esse restituendos, sed solum mulum, sed non dixi eo modo quod tunc extabat, quia de hoc non erat tunc difficultas; Dominus enim instabat tantum super resti- tutione locationis, & mulum recipiebat, quia per sex solos menses penes rusticum permanserat, nec deterioratus erat. Ergo, &c.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 7. Res. 8. per tot. & in tom. 6. tr. 3. Res. 372. in fine.

RESOL. LII.

An vir honestus, cui magnum dedecus esset mendicare, possit clanculum necessaria subripere? Ex p. 5. tr. 8. Res. 24.

§. 1. Negatiuè responder Malderus in 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. 6. vbi notat aliquos docere, propter dedecus mendicationis posse virum honestum clanculum subripere in extrema necessitate; rectius tamen, ait ipse, videtur contrarium sentire post Tietmannum in Psal. 43. Nauarrus in cap. quiescamus num. 39. idque multò magis verum erit, quando non est extrema necessitas, præsertim cum pudor ille in necessitate mendicandi non videatur Sanctus, aut Christianus; sed potius vana superbia. Ita Malderus; & post illum Vvigers etiam in 2. 2. q. 32. art. 6. concl. 4. num. 56.

2. Verum contrariã sententiam docet Bannez in 2. 2. q. 32. art. 7. dub. vlt. circa solutionem ad 3. vbi sic ait. Si homo fuerit infimæ sortis, qui absque notabili hono- ris sui detrimento mendicare potest; & supplere hæc via suam necessitatem, non censetur adhuc esse in ex- tremâ necessitate, quemadmodum si per aliquam ar- tem posset sibi necessaria acquirere: si autem fuerit homo cui pro ratione sui status grauius sit men- dicare, neque alia via possit victum necessarium ac- quirere, non desunt opinantes posse eum clanculum accipere vbi cumque inuenerit victum, aut vestitum. Ita Bannez.

RESOL. LIII.

At si in extrema necessitate constitutus accipiat aliquantulum